

УДК 338.515:631.11

Куца Марія Володимирівна

магістр

Київського національного університету технологій та дизайну

**ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ
ПІДПРИЄМСТВА
ФИНАНСОВЫЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ПРИБЫЛЬЮ
ПРЕДПРИЯТИЯ
FINANCIAL MECHANISM OF MANAGEMENT OF PROFIT
ENTERPRISE**

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню теоретичних засад фінансового механізму управління прибутком підприємства. Здійснено огляд наукових підходів до визначення сутності фінансовий механізм, який розглядається як сукупність способів організації фінансових відносин на рівні держави в цілому або стосовно суб'єкта господарювання. Уточнено поняття фінансового механізму управління прибутком підприємства та охарактеризовані його складові залежно від функцій формування, розподілу та використання.*

***Ключові слова:** механізм, фінансовий механізм, управління прибутком, фінансові ресурси, формування, розподіл та використання прибутку.*

Постановка проблеми. В умовах загострення кризової ситуації на Україні питання підвищення результативності діяльності підприємств, що відображається, насамперед, в їх прибутковості, стають пріоритетними. Беззаперечно, що прибуток є одним із головних індикаторів ефективності

управління діяльністю підприємства. Тому формування ефективного механізму управління прибутком є основою зростання фінансово-економічних показників діяльності підприємства. Даний механізм має ґрунтуватися на комплексному та системному підході, з визначенням конкретно встановлених функцій та порядку їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичним аспектам формування фінансового механізму управління прибутком підприємства присвячена достатньо велика кількість наукових публікацій. Серед науковців, які присвятили свої доробки досліджувані проблеми, доцільно виділити А. Бланка, М. Білик, О. Василика, М. Крупку, В. Опаріна, А. Поддєрьогіна, А. Шеремета, В. Федосова.

Враховуючи значний вклад згаданих та інших економістів у розвиток наукової думки, слід зазначити, що досі відсутні єдині підходи до визначення як самого поняття фінансового механізму, так і його структури. Недостатньо обґрунтовані перспективи оцінки ефективності фінансового механізму управління прибутком та його складових. Наявність цих та низки інших невирішених проблем і зумовили вибір теми дослідження та визначили його актуальність.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності фінансового механізму управління прибутком підприємства та висвітлення концептуальних аспектів його формування та реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні три роки в Україні спостерігається катастрофічне погіршення соціально-економічного стану. Втрата промислового потенціалу Донбасу, загострення політичних дискусій, зростання корупції та нестабільності призвели до економічного занепаду країни. Така ситуація, незаперечно, негативно вплинула на результати діяльності більшості вітчизняних підприємств.

Загальна сума чистого прибутку українських підприємств у 2016 році становила 82000,8 млн. грн. Проте лише 67,2% суб'єктів

господарювання отримали прибуток, решта 32,7% підприємств зазнали збитків. Для порівняння, – у 2015 р. кількість прибуткових підприємств становила 73,7%, а розмір їх чистого прибутку становив 475321,2 млн. грн., тобто вдвічі менше, ніж в аналізованому періоді [1].

За таких умов основним завданням менеджменту сучасних підприємств є створення такого фінансового механізму, реалізація якого сприяла б зниженню фінансових ризиків, забезпечення прибутковості підприємств і, як наслідок, досягнення їх платоспроможності та фінансової стійкості. Тому актуалізується необхідність більш досконалого дослідження та практичного використання наукових принципів, методів та інструментів, які є складниками фінансового механізму управління прибутком підприємства.

Розгляд сутності поняття «фінансовий механізм» необхідно здійснювати, враховуючи дві складові – «механізм» і «фінанси». Термін «механізм» дуже часто зустрічається як в технічній, так і в економічній літературі. В технічному розумінні «механізм» походить від грецького слова «μηχανή», що означає знаряддя, пристрій [2, с. 538].

Великий тлумачний словник сучасної української мови пропонує декілька визначень і трактує механізм як «пристрій, що передає або перетворює рух», а також визначає як відображення внутрішньої будови чого-небудь і характеризує сукупність станів та процесів певного явища [3, с. 665].

В економічній літературі досить широко використовується поняття «фінансовий механізм». Але єдиної думки щодо його визначення та взаємодії його складових елементів немає.

Фінансовий механізм часто розглядається на макрорівні і обумовлюється фінансовими відносинами у суспільстві. Характеризуючи сферу об'єктивних розподільчих та перерозподільчих процесів,

фінансовий механізм є складовою загальної системи управління економікою.

Поленчук В.М. розглядає фінансовий механізм як складову господарського механізму та сукупність способів організації фінансових відносин, які використовуються суспільством для створення сприятливих умов економічного і соціального розвитку [4].

Колектив авторів [5] також трактує поняття фінансового механізму в контексті впливу на соціально-економічний розвиток суспільства як сукупність фінансових методів і форм організації фінансових відносин, інструментів та важелів. У структурі фінансового механізму вони виділяють 5 взаємопов'язаних елементів: фінансові методи, важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

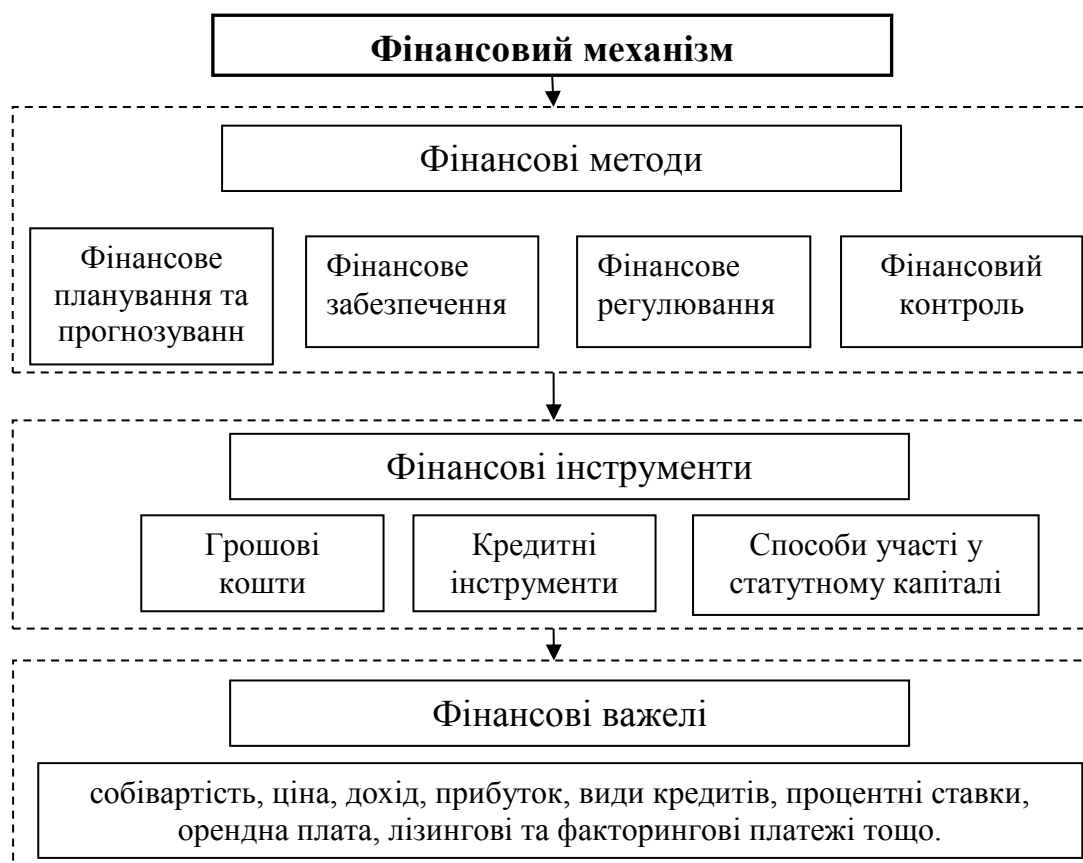
Схожий підхід і у авторів підручника «Фінанси» під керівництвом Федосова В.М. Фінансовий механізм у їх розумінні – сукупність конкретних фінансових методів та важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення функціонування й розвитку державних структур, суб'єктів господарювання і населення. Окрім раніше перерахованих, ці автори серед складників фінансового механізму ще виділяють організаційне забезпечення [6].

У свою чергу, М.Є. Заєць, як і інші автори, розглядає фінансовий механізм у вигляді сукупності методів та форм, інструментів і важелів впливу на економічний і соціальний розвиток суспільства в процесі здійснення розподільчих і перерозподільчих фінансових відносин [7].

За В.М. Родіоною фінансовий механізм – це сукупність способів організації фінансових відносин, які необхідні суспільству з метою забезпечення сприятливих умов для економічного і соціального розвитку. Автор зазначає, що до фінансового механізму включають види, форми і методи організації фінансових відносин, способи їх кількісного визначення [8].

Бурденюк Т., узагальнюючи різні підходи до визначення суті та структури фінансового механізму та констатуючи складність даного поняття, трактує фінансовий механізм як це «цілісну сукупність методів, форм, інструментів та важелів впливу на процеси формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення сталих темпів економічного зростання» [9].

Погоджуючись із таким визначенням, під цілісною сукупністю методів, форм, інструментів та важелів слід розуміти їх узгоджену дію. Схематично такий фінансовий механізм зображено на рис. 1.

Рис. 1. Структура фінансового механізму

Структура фінансового механізму будується на двох підсистемах: фінансовому забезпеченні і фінансовому регулюванні, а також системі важелів впливу [10].

Фінансовий механізм стимулює весь процес відтворення: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Він забезпечує сприятливі умови для макроекономічних процесів, а на мікрорівні – сприяє чіткій взаємодії усіх його елементів [11, с. 51].

Як свідчать літературні джерела, поняття фінансового механізму пов'язують із організацією фінансових відносин, які узагальнюються в їх результаті – прибутку.

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства. За рахунок прибутку зростають доходи власників і працівників підприємства. Тому механізм управління прибутком інтегрується у загальну систему управління підприємством. «Такі дії, як аналіз і моніторинг зовнішнього середовища, розробка стратегії підприємства, підготовка аналітичної інформації, прийняття рішення, аналіз і коректування рішення у випадку необхідності – застосовуються в рамках механізму управління прибутком» [12].

Розглядаючи фінансовий механізм управління прибутком доцільно виділити етапи формування, розподілу та використання прибутку. На етапі формування прибутку управління здійснюється стосовно доходів, витрат, податкових платежів, фінансових ресурсів та ризиків. Саме ці фактори мають найбільш вагомий вплив на прибуток. Управління використанням прибутку передбачає оптимізацію між капіталізованою частиною прибутку, та тією, що спрямовується на споживання.

Реалізація механізму управління прибутком передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом: планування, організація, регулювання, мотивація, облік і аналіз, координація, контроль, стимулювання. Однак, якщо управління розглядати як процес, то як етапи організації управління можна виокремити планування, аналіз, регулювання та контроль. Інші функції реалізуються в межах виконання зазначених етапів [13].

Отже, основними завданнями фінансового механізму управління прибутком підприємства є: забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується, і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юктурі; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку; забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

Висновки. Таким чином, фінансовий механізм управління прибутком підприємства – це система взаємопов'язаних складових, кожна з яких виконує певні функції, і у комплексі спрямовується на досягнення основної мети – максимізації прибутку.

Література

1. Фінансові результати великих та середніх підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2015-2016 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ>.
2. Словник іншомовних слів / За ред. акад. О. С. Мельничука. – Видання 2-е, випр. і допов. – К. : 1985. – 968 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Перун, 2005. – 1728 с.
4. Поленчук В. М. Фінансовий механізм підприємства в умовах ринкових трансформацій / В. М. Поленчук, О. Б. Наумова // Економічні інновації. – 2012. – № 47. – С. 229-238.

5. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посіб. / [В. І. Оспіщев, О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова та ін.]; за ред. В. І. Оспіщева. – К. : Знання, 2008. – 567 с.
6. Фінанси : підруч. / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.] ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
7. Заяц Н.Е, Фисенко М.К., Бондарь Т.Е. Теория финансов: Учеб. пособие. – 2-е изд., стереотип. – Мн.: Выш. шк., 1998. – С. 142.
8. Финансы: ученик// В.М. Родионова, Ю.Я. Вавилов, Л.И. Гончаренко и др.; Под ред. В.М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 440 с.
9. Бурденюк Т. Теоретичні засади фінансового механізму// Т. Бурденюк, В. Сквірський/ Економічний аналіз. – 2012. – Випуск 10. Частина 2. – С. 201-205.
10. Кириленко В. Складові елементи структури фінансового механізму державного управління / В. Кириленко // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 23-30.
11. Ковалюк О.М. Методологічні основи фінансового механізму // Фінанси України. – 2003. – №4.
12. Нагрецькіс А.Ю. Управління прибутком підприємства [Електронний ресурс]// А.Ю. Нагрецькіс/ Ефективна економіка. – 2017. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5452>.
13. Боднарюк В.А. Структура економічного механізму управління прибутком торговельного підприємства// В.А. Боднарюк/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.5. – С. 188-194.